Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen

Paimion kaupunki

Työvoimapalveluiden päällikkö

Johannes Joutsenlahti

Asia Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta keskiviikko 6.4.2022 klo 11.30 / ukrainalaisten pakolaisten työluvat ja työllistyminen Suomessa / Asiantuntijapyyntö

1. Mikä on tilanne ukrainalaisten pakolaisten osalta kunnassa?

   Paimiossa on viranomaisen tiedossa olevia ukrainalaisia 92 henkilöä. Heistä lähes kaikki ovat sijoittuneet yksityismajoitukseen. 17-vuotiaita tai tätä nuorempia on 48 henkilöä. Aikuisista suurimmalla osalla on jo aiemmin suhteita Paimioon kausityön kautta. Meneillään olevan sodan johdosta he ovat saapuneet Suomeen etuajassa verrattuna aiempiin vuosiin. Sijoituspaikan (majoituksen) ovat siis tarjonneet työnantajat. Työnantajat ovat Paimiossa marjanviljelyä harjoittavia yrittäjiä ja yksi teollisuusyritys.

   Sauvon kunnassa on viranomaisen tiedossa 150 ukrainalaista henkilöä. Majoitus tapahtuu pääosin yrittäjien järjestämissä majoituksissa, mutta myös kunta tarjoaa vapaita asuntojaan tähän tarkoitukseen. Lähes kaikilla on aiempina vuosina tehtyjen kausitöiden johdosta suhde työnantajaan.

   Alle 17-vuotiaille Paimion kaupunki on ripeästi järjestänyt mahdollisuuden valmistavaan opetukseen. Ryhmiä valmistavaan opetukseen on perustettu kolme. Saatavilla on myös omakielistä opetusta ja tulkkausta tarpeen mukaan.

   Myös Sauvon kunta on saanut valmistavan opetuksen käyntiin ja muodostanut neljä opetusryhmää, joihin on palkattu 2 omakielistä koulunkäyntiavustajaa.

2. Mitä heistä tiedetään?

   Suurin osa työikäisistä henkilöistä olisi tullut Suomeen joka tapauksessa ja työllistyneet aikaisempien suhteidensa perusteella paikallisille marjatiloille. Sauvoon ja Paimioon tulleilla ukrainalaisilla on toimivat suhteet ja aikaisempaa työhistoriaa yhteensä noin kuudelle marjatilalle ja yhteen paimiolaiseen teollisuusyritykseen.

   Poikkeuksena aiempaan, nyt mukana on myös lapsia sekä eläkkeellä olevia vanhuksia, isovanhempia. Muuttaneiden ukrainalaisten koulutustasosta ei ole selvitettyä tietoa. Voidaan kuitenkin olettaa, että Suomessa oleskelun pitkittyessä, työllistyminen ei tule olemaan mutkatonta.

Suomessa tarvitaan tällä hetkellä osaavaa työvoimaa, ja entistä koulutetumpaa. Voidaan olettaa, että lähtömaassaan korkeasti koulutetut henkilöt eivät ole perinteisesti hakeutuneet marjatiloille töihin Pohjois-Eurooppaan. Perheenjäsenien työllistyminen Suomeen ei ole kovinkaan varmaa, koska suurin osa heistä on lapsia, nuoria tai vanhuksia. Oman hankaluutensa nopeaan työllistymiseen aiheuttaa kieliongelma.

Sauvoon ja Paimioon tulleilla ukrainalaisilla on toimivat suhteet ja aikaisempaa työhistoriaa yhteensä noin kuudelle marjatilalle ja yhteen paimiolaiseen teollisuusyritykseen.

3. Miten palvelut on saatu järjestymään?

Kaikki henkilöt on ohjattu hakemaan tilapäistä suojelua ja tilapäistä oleskelulupaa. Valmistava opetus osana perusopetusta on käynnistynyt. Rekisteröitymään Varsinais-Suomen TE-toimiston asiakkaiksi on ohjattu henkilöt, jotka haluavat kielikursseille tai kotoutumiskoulutukseen.

Ongelmia on ilmennyt verrattain paljon. Suurin ongelma on ollut tilapäisen oleskeluluvan saamisen hitaus. Luvan saamiseen menee tällä hetkellä noin 4 viikkoa. Ilman oleskelulupaa henkilöt eivät voi tehdä töitä ja huolehtia omasta toimeentulostaan.

Vastaanottorahan saamisessa on ilmennyt myös isoja ongelmia. Vain muutama Paimiossa majoittuva henkilö (yhteensä 92 henkilöä) on saanut Pansion vastaanottokeskuksesta käyttöönsä vastaanottorahan. Nopea oleskelulupa antaisi mahdollisuuden työntekoon ja siten vähentäisi myös vastaanottorahan tarvetta, jonka valtio maksaa.

Asuminen on Paimiossa ja Sauvossa järjestynyt pääosin yksityisten yrittäjien toimesta. Tästä aiheutuu kuluja yksityisille ihmisille ja yrittäjille. Ukrainalaisille tarjottava nopeutettu mahdollisuus työn tekemiseen helpottaisi yrittäjien ja muiden majoittajien taloudellista taakkaa sekä tarjoaisi ukrainalaisille mahdollisuuden huolehtia omasta toimeentulostaan.

4. Mihin tarvitaan muutosta?

Tilapäinen oleskelulupa pitää saada nopeutetulla aikataululla, jotta ukrainalaisilla olisi mahdollisuus huolehtia omasta toimeentulostaan. 1 viikon käsittelyaikaa on syytä pitää tavoitteena.

Vastaanottoraha pitää saada henkilön käytettäväksi heti ensimmäisellä käynnillä vastaanottokeskuksessa.

Tilanteen erityispiirteenä on havaittavissa ukrainalaisten sijoittuminen pieniin maaseutuvaltaisiin kuntiin. Sieltä yhteydet vastaanottokeskuksiin ovat hankalia jo kantaväestöllekin. Vastaanottopalvelut pitää saada tuotua sinne mihin pakolaiset ovat sijoittuneet. Isot kaupungit kyllä pärjäävät, mutta pienille kunnille tilanne luo aivan uuden haasteen.

Jos ukrainalaisten oleskelu muodostuu tilapäistä pysyvämmäksi ja kotouttamispalvelut tulevat kysymykseen, niin syksyllä tulee ratkaistavaksi myös majoittumiskysymys. Tällä hetkellä suurin osa

on majoittunut kausiasumuksiin ja etäälle palveluista. Tilanne ei tarjoa mahdollisuuksia kotouttamiseen.

Sauvon kunta toi esiin kohtuuttomana kuntaan kohdistuvana vaatimuksena maahan tulleiden lemmikkieläinten jäljittämisen ja lemmikkien rokotustodistusten selvittämisen. Tämä on perinteisesti rajaviranomaisen vastuulle kuuluva tehtävä. Toisena epäkohtana nousi esiin hätämajoituksena toimivien asuintilojen palotarkastusvaatimukset.

Paimiossa 5.4.2022

Johannes Joutsenlahti
Työvoimapalvelujen päällikkö
Paimion kaupunki